

Vučja stopa - *Aristolochia clematitis*

Pišu: mr.sc. Ivo Trogrlić i Dragan Trogrlić

Firma „Dren „ DOO Žepče

tel/fax: 00387-(0)32-881-774, Mob: 00387-61-461-517

*Brojni su faktori koji mogu ugroziti plod trudnice i izazvati ili pobačaj, ili deformacije novorođenčeta. Možda je malo neobični, ali mi ćemo ovaj serijal početi sa jednom biljkom i to zato što se ona u posljednje vrijeme pominje kao mogući uzročnik teške bubrežne bolesti koja je poznata pod nazivom endemska balkanska nefropatija. Ovu biljku bi trebalo dobro zapamtiti i to ne samo kao potencijalnog uzročnika ove bolesti, nego i zbog njenog, od ranije poznatog pogubnog uticaja na zdravlje ljudi i životinja. Ali, sa druge strane, nju još od davnina ljudi koriste u narodnoj medicini zbog nekih njenih izuzetnih svojstava. Latinsko ime ove neobične biljke je *Aristolochia clematitis*, a u narodu je poznata kao vučja stopa, vučja jabuka ili vučika.*

Vučja stopa

Biljka naraste do visine od oko 80 centimetra, sa tamno zelenim srcolikim listovima i žutim cvjetovima. Plodovi su smješteni u čauri prečnika oko 3 cm. Građa cvijeta je posebna i prilagođena je jedinstvenom načinu oprašivanja. Cvjetovi imaju 6 prašnika koji su okrenuti prema unutra. Središnji dio cvijeta je sužen, a na dnu je proširenje u kojem se nalazi tučak (slika 2). Zbog ovakve građe cvijeta samooprašivanje nije moguće. Cvjetovi mirišu na trulo meso i to privlači muhe. Kad muha uđe u cvijet, zbog prašnika koji su okrenuti u unutrašnjost, ona ostaje zarobljena u cvijetu. Dolazi do proširenja na dnu, gdje se nalazi tučak i na njega ostavlja polen. Kad prašnici sazriju i

Vučja stopa (*Aristolochia clematitis*)

uvenu, tek tad muha može izlaći iz cvijeta i odnosi polen na drugu biljku. Cvjeta od 5. do 8. mjeseca i u tom periodu u cvjetovima se mogu naći zarobljene muhe. Rasprostranjena je u čitavoj južnoj i srednjoj Evropi, kao i u sjevernoj Americi, gdje su prvi put i otkrivena neka njena svojstva štetna za ljudsko zdravlje. Kod nas je česta u Posavini i srednjoj Bosni.

Uticaj vučje stope na ljudsko zdravlje

Vučja stopa odlikuje se izrazitim teratogenim i kancerogenim učinkom. Teratogeni period su prva tri mjeseca trudnoće, kad je plod najosjetljiviji na fizičke i kemijske agense. Velika opasnost prijeti od mlijeka krava ili koza koje se hrane ovom biljkom. Ove životinje u slobodnoj ispaši izbjegavaju vučju stopu, ali ona se može naći u njihovoj hrani u postupku pravljenja silaže, kojom se stoka hrani, tako da odgovornost prije svega leži na ljudima koji silažu pripremaju i nužno je njihovo bolje upoznavanje sa svojstvima ove biljke. Trudnice koje piju mlijeko životinja koje su hranjene silažom u kojoj se nalazi i vučja stopa rađaju djecu sa teškim deformacijama kostiju. I dojenčad koja se hrane ovim mlijekom imaju visoku stopu oboljenja od malignih bolesti, prije svega, leukemija.

Slika 2 Cvijet vučje stope

Korijen i herba vučje stope do nedavno se često se koristila u fitoterapiji pojedinih zemalja. Ulazi u sastav raznih biljnih preparata koji poboljšavaju imunitet, upale zglobova, gihta, a prave se i razni pripravci u vidu krema za zarastanje rana. Ulazi i u biljne preparate za mršanje. Vezano za to poznat je slučaj kad je preko 100 žena oboljelo od bubrežnih bolesti, a sve su uzimale biljni preparat za mršanje u kojem je jedan od sastojaka bila i vučja stopa. Osim toga aristolohična kiselina, koja je glavni sastojak vučje stope je faktor rizika za nastanak raka mokraćnog mjehura. Ove kiseline najviše ima u listu biljke.

Balkanka endemska nefropatija

Bolest je otkrivena 1957. godine u okolini Slavenskog Broda. Nešto kasnije je dijagnosticirana kod stanovništva koje živi u slivovima rijeka Save, Drine, Morave, Kolubare i dalje u donjem slivu rijeke Dunav, tako da su oboljeli iz BiH (Posavina),

Hrvatske, Srbije, Bugarske i Rumunije i nema je nigdje više na svijetu. Zbog toga je i dobila ime Balkanska endemska nefropatija. Odlikuje se propadanjem bubrežnog tkiva, tako da bubrezi u poodmakloj fazi bolesti dostižu veličinu od svega 2-3 centimetra. Svi oboljeli završavaju na dijalizi. Procjenjuje se da od ove bolesti trenutno boluje oko 25 000 osoba. U pojedinim selima uz nabrojane rijeke boluje čak 10% stanovništva. Bolest se razvija postepeno i u konačnici neizostavno vodi propadanju bubrega. Pretpostavka da je vučja stopa uzročnik balkanske endemske nefropatije, bazira se upravo na iskustvu i tegobama koje je ova biljka uzrokovala u biljnim preparatima, posebno onim za mršanje, gdje su simptomi bili identični kao kod oboljelih balkanske endemske nefropatije u slivovima navedenih rijeka. Smatra se da vučja stopa ulazi u ljudsku ishranu tako što raste i sazrijeva skupa sa žitaricama koje se koriste za ishranu ljudi, tako da je kombajni jednostavno pokupe zajedno sa žitaricama i prilikom prerade žitarica u brašno, konačno kroz kruh, dolazi do ljudi. Pretpostavka da je vučja stopa odgovorna za pojavu balkanske endemske nefropatije dosta je problematična obzirom da je biljka dosta raširena i u drugim dijelovima svijeta, ali bez obzira na to, zbog njenih nabrojanih teratogenih i kancerogenih svojstava za koja se zna od ranije, ovu biljku treba apsolutno izbjegavati. Zbog toga je važno da kod preparata pogledate njegov sastav. Od vučje stope koristi se ili nadzemni dio poznat pod nazivom herba, a liječnički naziv je Aristolochiae herba ili se koristi korijen čiji je liječnički naziv Aristolochiae radix. Preporučujemo da biljne preparate koje na deklaraciji imaju jedan od ova dva sastojka, izbjegavate. To posebno vrijedi za trudnice.